

Слободяник О.В.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

***Анотація:** У статті розкрито можливості та переваги використання Інтернет технологій, зокрема соціальних мереж в навчальному процесі загальноосвітнього навчального закладу. Наведено приклад організації самостійної навчальної діяльності в соціальній мережі, шляхом створення закритої групи (спільноти). Обґрунтовано позитивний вплив такої спільноти на успішність з конкретної дисципліни. Зазначено, що віртуальні спільноти є досить поширеним засобом комунікації, що сприяє електронному навчанню і освіті в цілому. Доведено, що необмежені можливості використання електронних соціальних мереж в навчальному процесі сприяють зростанню інтересу учнів до самостійної позааудиторної роботи. Навчання у віртуальних спільнотах сприяє кращому оволодінню учнями сучасними засобами і способами комунікації з іншими людьми, вмінню аналізувати інформацію. Використання комп'ютерних засобів дозволяє отримувати первинну інформацію за допомогою інтерактивних навчальних програм, які допомагають учневі (студенту), при певних знаннях, засвоїти ту чи іншу тему. В статті наголошується, що нові технології дозволяють постійно здійснювати різні форми самоконтролю, що підвищує мотивацію пізнавальної діяльності та творчий характер навчання.*

***Ключові слова:** соціальна мережа, віртуальна освітня спільнота, освітнє середовище, комп'ютерні засоби, інформаційне суспільство, інформаційні технології, загальноосвітній навчальний заклад*

У Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2013-2020 рр. зазначено необхідність активізації пізнавальної діяльності учнів шляхом використання сучасних інформаційних технологій, а [9]. Національна стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року [6] визначає необхідність спрямування діяльності педагогічних працівників на пошук нових моделей організації навчання та формування безпечного освітнього середовища, створення інформаційної системи підтримки освітнього процесу, спрямованої на здійснення її основних функцій та забезпечення навчально-виховного процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій, а також доступу навчальних закладів до світових інформаційних ресурсів. Щоб не було дисбалансу між системою освіти та суспільством, остання має активно запроваджувати та використовувати новітні інформаційно-комунікаційні технології, зокрема технології Web 2.0.

Метою статті є доведення можливості використання соціальних мереж під час організації самостійної роботи учнів з природничо-математичних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах.

Аналіз досліджень. В останні роки провідні вітчизняні та зарубіжні науковці багато уваги приділяють впровадженню нових інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. Великої популярності в навчанні набувають соціальні мережі. Дослідженням ролі і значення соціальних мереж в освіті займалися Т. Архіпова, Р. Гуревич, Ю. Дюлічева, С. Івашньова, С. Крібель, Г. Кучаковська, Н. Малишева, О. Мнацаканян, Є. Патаракін, О. Пінчук, Н. Тверезовська та ін. В. Биков, Т. Гергей, Б. Гершунський, М. Жалдак, В. Монахов, Н. Морзе, В. Фрейман, С. Сисоєва, Ю. Рамський, М. Овчіннікова у своїх дослідженнях роблять акцент на доцільності використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Роль та напрями використання соціальних мереж в навчальному процесі досліджують Золотухин С.А., Клименко О.А., Ломакин Д.С., Павліченко Е.Н., Фещенко А.В..

Виклад основного матеріалу. Фахівці в галузі освіти все більше приходять до спільної думки, що навчання має відбуватися там, де учні (студенти) проводять найбільше часу. На сьогодні «домівкою» для більшості з них став Інтернет, зокрема соціальні мережі [4]. Поняття «соціальна мережа» має кілька значень у понятійно-категоріальному апараті дидактики. Основне, широке значення припускає трактування соціальної мережі як структури, що складається з вузлових елементів і зв'язків між ними – соціальної павутини [2]

Використання електронних соціальних мереж у навчальному процесі, як стверджує Н. Тверезовська, значно підвищує інтерес студентів до самостійної позааудиторної роботи шляхом «інтеграції навчально-методичних матеріалів у соціальні мережі» [10, с. 3].

На думку О. Пінчук, «використання електронних соціальних мереж в освіті може мати синергічний ефект, пов'язаний, зокрема, з тим, що

комбіноване використання кількох взаємоузгоджених педагогічних стратегій виявляється кориснішим, аніж ізольоване впровадження якоїсь однієї» [5]

На базі соціальних мереж, таких як: Connect, Facebook, Faces.com, Вконтакті, Однокласники вчителями активно створюються і розвиваються віртуальні спільноти для організації та керівництва навчального процесу або самостійної діяльності з конкретної дисципліни.

Віртуальні освітні спільноти (ВОС) або співтовариство обміну знаннями – (Community of Practice) [1] позначає групу людей, залучених у спільну діяльність. ВОС можуть бути відкритими і закритими, адміністратором такої спільноти є людина, яка її створила (вчитель). Для того, щоб стати учасником ВОС достатньо відправити запит щодо вступу, а адміністратор надасть такий доступ. Необхідною умовою співпраці людей в групі є їх спільна діяльність [3]. Вчитель має можливість розміщувати завдання, прикріплювати відео файли, надавати поради та рекомендації кожному учаснику спільноти, а він отримувати інформацію в будь-який зручний для нього час. Навчаючись в таких спільнотах, учні освоюють сучасні навички оволодіння засобами і способами комунікації з іншими людьми і пошук-аналіз інформації в епоху інформаційного суспільства; учні, які навчаються в групах хоча б раз на тиждень, виявляються краще підготовленими, ніж ті, які займаються самостійно. Використання комп'ютерних засобів дозволяє отримувати первинну інформацію за допомогою інтерактивних навчальних програм, які допомагають учневі (студенту), при певних знаннях, засвоїти ту чи іншу тему; якщо учень пропустив заняття, він може в он-лайн режимі задати питання вчителю і отримати на нього відповідь. Крім того, нові технології дозволяють постійно здійснювати різні форми самоконтролю, що підвищує мотивацію пізнавальної діяльності та творчий характер навчання.

Згідно останніх досліджень компанії Factum Group Ukraine (філія дослідницької мережі, що об'єднує країни Центральної та Східної Європи з головним офісом в Чеській Республіці) в 2016 р. українці продовжують активно користуватись соціальними сервісами. За показником середньоденної аудиторії

одразу два сайти – Вконтакті та Яндекс потрапили в ТОП-3 найпопулярніших сайтів, якими користуються українці. [7, вхід 15.04.2016].

Провівши опитування серед учнів 7 класів ЗОШ №1 м.Києва, було отримано такі результати: серед 60 респондентів – 13% взагалі не мають доступу до мережі Інтернет; 87% активно користуються «всесвітньою павутиною» та зареєстровані в соціальних мережах. Найпоширенішими виявилися Вконтакті – 58%, Facebook – 23%, Однокласники – 13%, Інстаграм – 6% (рис. 1); було прийнято рішення створити закриту віртуальну спільноту (групу) в соціальній мережі «Вконтакті».

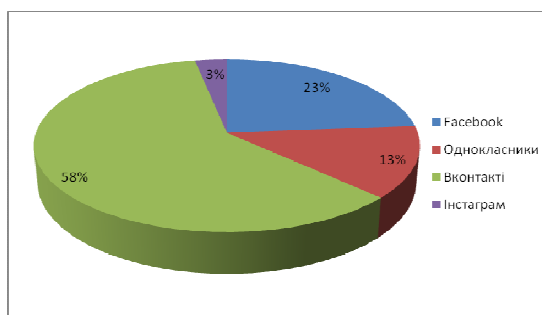

Рис 1. Рейтинг найпопулярніших соціальних мереж серед учнів (ЗОШ №1 м.Києва)

Дослідницька діяльність учнів в соціальній мережі організовується в невеликих групах. Тут досить зручно розміщувати завдання для самостійного опрацювання або для спільної роботи над проектом. В результаті спільної взаємодії між собою та самостійної індивідуальної роботи учні мають можливість глибше вивчити матеріал, спробувати застосувати набуті знання в проектній діяльності, додати посилання на інші сайти, які містять матеріали з даної тематики.

Ця група створена для організації та контролю самостійної діяльності учнів 7 класів з математики. Учасниками групи можуть бути як учні, так і їх батьки; адміністратор – вчитель. (Режим доступу: <https://vk.com/club113558015>)

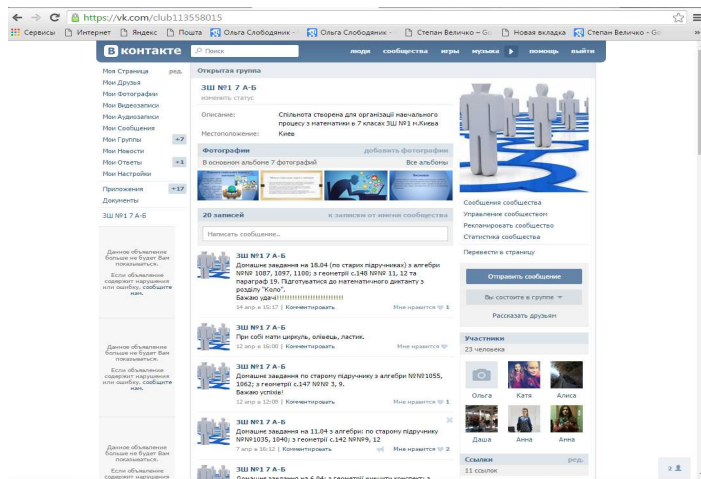
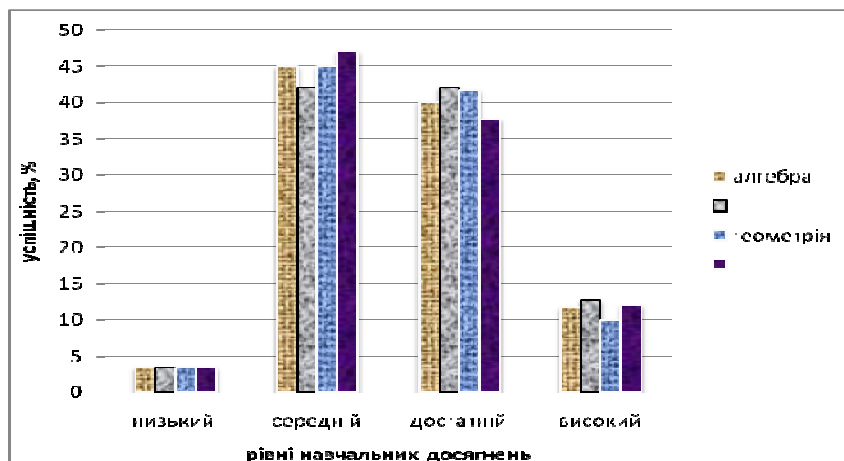

Рис 2. Інтерфейс групи для учнів 7-го класу в соціальній мережі.

Нами було проведено дослідження ефективності діяльності такої спільноти серед учнів 7 – х класів (ЗОШ №1 м.Київ). Провівши контроль виконання самостійної діяльності учнів до створення спільноти та через декілька місяців її функціонування, ми побачили, що показник успішності зростає, а кількість зацікавлених учнів збільшується.

На сучасному етапі запровадження ІКТ з використанням соціальних мереж і онлайн-ових засобів, вчитель має можливість подавати нову інформацію таким чином, щоб задовольнити індивідуальні потреби кожного учня. Ефективність такого навчання залежить від вміль організації викладачем навчального процесу як на заняттях, так і в позаурочний час і від того, як кожний учень уміє самостійно працювати, опановуючи необхідну інформацію.

Відкриття в галузі ІКТ, що відбуваються в теперішній час, змушують переглядати питання організації інформаційного забезпечення навчально-

виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу. При цьому можна виділити кілька можливостей використання інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутнього викладача фізики: прямий і зворотний зв'язок між користувачами ІКТ; архівне зберігання досить великих обсягів інформації з можливостями їх передачі; можливість проведення віртуального експерименту; обробка та аналіз результатів експерименту та висновків, що з них випливають; автоматичне реферування і анотування матеріалів; можливість оцінки і контролю рівня опанування відповідною навчальною інформацією і головне корегування рівня навчальних досягнень.

Реалізація перерахованих можливостей ІКТ у педагогічній сфері діяльності людини дозволяє визначити такі види діяльності, до яких можна залучити учнів: збір, зберігання, обробка інформації про досліджувані об'єкти; передача інформації її інтерпретація та подання в різній формі; взаємодія користувача з програмною системою, що припускає обмін текстовими запитами і відповідями; автоматизований контроль результатів знань, тестування.

Зазначені види діяльності засновані на інформаційній взаємодії між учнями, вчителями і засобами інформаційних та комунікаційних технологій, спрямованих на досягнення навчальних цілей і досягнення запланованого засвоєння навчальної інформації. [8]

Учні можуть застосовувати створений ресурс (групу в соціальній мережі) у відповідності зі своїми індивідуальними потребами на різних етапах роботи й у різних аспектах проявів тих чи інших функцій, які реалізуються засобами ІКТ. Зокрема, завдяки можливостям реалізації функцій викладача, комп'ютер часто використовується в процесі самостійної та домашньої роботи студентів, у ході самостійного вивчення законів, з метою заповнення прогалин у знаннях студентів, які з різних причин відстали у навчанні. У цій ситуації доцільно використовувати тренувальні й навчальні комп'ютерні програми, що спеціально створені для цих навчальних цілей. Посилання на такі ресурси дуже зручно розміщувати в розділі «Посилання».

Одночасно під час планування та організації самостійної роботи з використанням ІКТ учні можуть: одержати навчальне завдання; запросити додаткову інформацію, необхідну для виконання завдання; усвідомити спосіб виконання завдання; ввести відповідь; одержати аналіз і оцінку відповіді і при необхідності одержати додаткові вказівки чи додаткове завдання для більш повного усвідомлення та глибшого опанування навчальним матеріалом. Все це можна реалізувати в межах однієї групи (спільноти) і в будь-який час.

Організація самостійної навчальної діяльності в соціальних мережах дає можливість розв'язати ряд нагальних проблем: 1- учні необмежені часовими рамками, тому мають можливість виконувати завдання, відвідувати сторінку, завантажувати матеріали в зручний для них час; 2- дотримання принципу індивідуалізації навчання; 3- набуття учнями досвіду роботи в команді (наприклад, під час виконання проекту); 4- можливість підключення до Інтернету не тільки з ПК, а й із гаджетів (смартфонів, планшетів, ноутбуків) знімає просторові обмеження в доступі до соціальних мереж; 5- володіння навичками роботи із засобами інформаційно – комунікаційних технологій в епоху стрімкого розвитку інформаційного суспільства є невід'ємною частиною всебічно розвиненої особистості та ін..

Висновки. За цих обставин можна відзначити низку переваг використання груп в соціальних мережах для організації та успішного керування самостійною роботою й опануванням змістом навчального матеріалу в порівнянні з аудиторними заняттями, які проходять з обов'язковою наявністю викладача: необмежений час роботи учня; вільна траєкторія діяльності і вільний режим роботи; виключення впливу суб'єктивних факторів у роботі (відсутність упередженості до кого-небудь із учнів, до оцінювання відповіді, можливість самооцінки і самоконтролю на основі чітких критеріїв без порівняння з результатами роботи інших учнів, необмежене терпіння, нерозголошення недоліків роботи учня тощо).

Віртуальні освітні спільноти на сьогоднішній день є досить популярними, оскільки мають безліч переваг для спілкування, навчання, проведення вільного

часу. Вони є поширеним засобом комунікації та сприяють розвитку електронного навчання і освіти в цілому.

Список використаних джерел:

1. Wenger E. 1988 Communities of practice: Learning, Meaning and Identity. Cambridge University Press 1998.
2. Галіч Т. О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя [Текст] / Т. О. Галіч // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – Х., 2010. – Вип. 1. – С. 145-152., с. 14
3. Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища: глосарій / [Ю.М. Богачков, О.Ю. Буров, Н.П.Дементієвська та ін.]; за заг. ред. О.П. Пінчук. – ІТЗН НАПН України, 2015. – 34 с.
4. Патаракин Е.Д. Социальные взаимодействия и сетевое обучение 2.0. /Е.Д. Патаракин. – М.: НП «Современные технологии в образовании и культуре», 2009. – 176 с.
5. Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні / О. П. Пінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – № 4 (48). – С. 14–34.
6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
7. Рейтинг найпопулярніших сайтів, якими користуються українці. Режим доступу: <http://watcher.com.ua/2016/04/14/v-top-3-naypopulyarnishyh-saytiv-yakymy-korystuyutsya-ukrayintsi-znovu-2-rosiyskyh/> / вхід 15.04.2016
8. Слободяник О.В. ІКТ в організації самостійної роботи майбутнього вчителя фізики/О.В.Слободяник// Інноваційні інформаційно–комунікаційні технології навчання математики, фізики, інформатики у середніх та вищих навчальних закладах: зб.наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково–методичної конференції молодих науковців, (Кривий Ріг, 17–18 лютого 2011 р.) /МОН України, Криворізький державний педагогічний університет – Кривий Ріг: Видавничий відділ КДПУ, 2011. –С.249–252
9. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p#n8>
10. Тверезовська Н. Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів / Н. Т. Тверезовська, С. М. Мигович // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія. Філософія. – 2012. – Вип. 175 (3). – С. 291–298., с. 3

Anotation:

In the article possibilities and advantages of the use are exposed the Internet of technologies, in particular social networks in the educational process of general educational establishment. An example of organization of independent educational activity is made in a social network, by creation of the closed group (associations) (on the example of social network of "Vkontakte"). Students can apply the created resource (group in a social network) in accordance with the individual necessities on the different stages of work and in the different aspects of displays of those or other functions, that is realized by facilities of informatively of communication technologies. . On the modern stage of input of IKT with the use of social networks and on-line facilities, a teacher has the opportunity to give new information thus, to satisfy the individual necessities of every student. Efficiency of such studies depends on able organization the teacher of educational process both on employments and in extracurricular time and from that, how every student is able independently to work, necessary information. Positive influence of such association is reasonable on success from concrete discipline. It is marked that virtual associations are the widespread enough means of communication that assists electronic studies and formation. It is well-proven that unlimited

possibilities of the use of electronic social networks in an educational process assist the increase of interest of students to independent work. Studies in virtual associations assist the best capture students by modern facilities and methods of communication with other people, to ability to analyse information. The use of computer facilities allows to get primary information by means of interactive on-line tutorials, that help a student (to the student), at certain knowledge, to master a that or other theme. It is marked in the article, that new technologies allow constantly to carry out the different forms of self-control that promotes motivation of cognitive activity and creative character of studies.

Key words: *social network, virtual educational association, educational environment, computer facilities, informative society, information technologies, general educational establishment*

Аннотація: *В статті раскрыты возможности и преимущества использования Интернет технологий, в частности социальных сетей в учебном процессе общеобразовательного учебного заведения. Приведен пример организации самостоятельной учебной деятельности в социальной сети, путем создания закрытой группы (сообщества). Обоснованно позитивное влияние такого сообщества на успеваемость из конкретной дисциплины. Отмечено, что виртуальные сообщества являются достаточно распространенным средством коммуникации, которая способствует электронной учебе и образованию в целом. Доказано, что неограниченные возможности использования электронных социальных сетей в учебном процессе способствуют росту интереса учеников к самостоятельной внеклассной работе. Учеба в виртуальных сообществах способствует лучшему овладению учениками современными средствами и способами коммуникации с другими людьми, умению анализировать информацию. Использование компьютерных средств позволяет получать первичную информацию с помощью интерактивных учебных программ, которые помогают ученику (студенту), при определенных знаниях, усвоить ту или другую тему. В статье отмечается, что новые технологии позволяют постоянно осуществлять разные формы самоконтроля, который повышает мотивацию познавательной деятельности и творческий характер учебы.*

Ключевые слова: *социальная сеть, виртуальное образовательное сообщество, образовательная среда, компьютерные средства, информационное общество, информационные технологии, общеобразовательное учебное заведение*

Olga V. Slobodyanyk

Institute of Information and Learning Tools National Academy of Educational Sciences of Ukraine

SOCIAL NETWORKS AS MEAN OF ORGANIZATION OF INDEPENDENT ACTIVITY OF STUDENTS

Відомості про авторів:

Слободяник Ольга Володимирівна – старший науковий співробітник відділу технологій відкритого навчального середовища Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, кандидат педагогічних наук

Коло наукових інтересів: організація самостійної навчальної діяльності учнів в соціальних мережах